

B139

Anne Matilainen, Anu Aalto,
Sanna Jyllilä, Päivi Haanpää,
Laila Matikainen ja Maarit Aho

Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian 2015–2020 päivitys

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B.
Raportteja ja selvityksiä 139

Anne Matilainen¹⁾, Anu Aalto²⁾, Sanna Jyllilä³⁾,
Päivi Haanpää⁴⁾, Laila Matikainen⁵⁾, Maarit Aho¹⁾

Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian 2015–2020 päivitys

¹⁾ Helsingin yliopisto, Ruralia-instituutti

²⁾ Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Sosiaali- ja terveysala

³⁾ Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Liiketoiminta ja kulttuuri

⁴⁾ Koulutuskeskus SEDU

⁵⁾ Seinäjoen ammattikorkeakoulu, Ruoka

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

Seinäjoki 2018

Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja
Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences

A

Tutkimuksia
Research reports

B

Raportteja ja selvityksiä
Reports

C

Oppimateriaaleja
Teaching materials

SeAMK julkaisut:

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. +358 40 830 0410
kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-96-0 (verkkojulkaisu)
ISSN 1797-5573 (verkkojulkaisu)

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TIIVISTELMÄ

Anne Matilainen, Anu Aalto, Sanna Jyllilä, Päivi Haanpää, Laila Matikainen, Maarit Aho. 2018. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian 2015–2020 päivitys. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 139.

Green Care tarkoittaa luontoon liittyvää toimintaa, jolla pyritään edistämään ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia joko ennalta ehkäisevänä tai varsinaisena kuntouttavana toimintana. Toiminta perustuu luontolähtöisiin menetelmiin, joita voidaan käyttää erityyppisissä ympäristöissä, esimerkiksi metsässä, puutarhassa tai maatilalla. Toiminnan hyvinvointivaikutukset syntyvät luonnon elvyttävyyden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta. Kansallisessa keskustelussa Green Care -toiminta on jaettu kahteen eri osa-alueeseen, ns. luontohoivaan ja luontovoimaan. Luontohoivalla tarkoitetaan kuntouttavaa tai ennalta ehkäisevää toimintaa, joka on usein julkisen sektorin järjestämisvastuulla. Luontovoimapalveluissa puolestaan keskeisen osan toimintaa muodostavat erilaiset luontolähtöiset hyvinvointi- ja virkistyspalvelut. Palveluiden asiakaskunta voi olla moninaista eikä heillä tyypillisesti ole kuntouttavaa tarvetta. Käsitteenä Green Care on siis hyvin moninainen ja sitä voidaankin kuvailla ns. sateenvarjokäsitteenä lukuisille erilaisille teemaan liittyville palveluille ja toiminnalle. Teeman moninaisuus antaakin mahdollisuuden hyvin monenlaiselle toiminnalle aina vapaaehtoistoiminnasta alan yrittäjyyteen saakka.

Green Care -kehittämistoiminnan hahmottamiseksi sekä tulevaisuuden linjausten suuntaamiseksi luotiin Etelä-Pohjanmaalle vuonna 2014 Green Care -strategia 2015–2020. Strategia sisältää vision vuoteen 2020, neljä painopistealuetta ja yhden läpileikkaavan painopistealueen kehittämiskohteineen. Strategian visioksi nostettiin ajatus siitä, että eteläpohjalainen Green Care -toiminta on tunnettu ja vakiintunut osa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä tuotettavia hyvinvointi- ja virkistyspalveluja. Tavoitteina on yhtäältä yrittäjyyden edistäminen ja liiketoiminnan kehittäminen, toisaalta tavoitellaan myös palvelujen monipuolistamista sosiaali-, terveys-, ja kasvatusalalla sekä hyvinvointialalla laajemminkin. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää alueen toimijoilta riittävää ymmärrystä Green Care -toiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Strategian mukaan painopistealueet, joilla Green Care -toimintaa ensisijaisesti kehitetään Etelä-Pohjanmaalla, ovat: 1) toiminnan tunnettuuden lisääminen, 2) osaamisen vahvistaminen, 3) toimintakonseptien kehittäminen ja 4) maaseutu-ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa. Lisäksi toiminnan kehittämisessä on huomioitu läpileikkaavana painopistealueena verkostoitumisen lisääminen sekä toimialan sisällä että ennen kaikkea yli sektorirajojen.

Green Care -toimikenttä on kuitenkin kuluneen neljän vuoden aikana muuttunut ja toiminta on mennyt eteenpäin. Tämän vuoksi nähtiin tärkeänä tehdä strategialle päivitys ja arvioida mahdollisia muutostarpeita sen sisältöön. Maakunnallisen strategian tarkoituksena on nostaa esille ne keskeiset Green Care -toiminnan osa-alueet, joita Etelä-Pohjanmaan alueen toimijat ovat nähneet tärkeiksi kehittää ja viedä eteenpäin sekä huomioida alueelliset erityispiirteet ja mahdollisuudet. Päivityksen tavoitteena on ollut vastata niihin tarpeisiin, joita alalla on noussut esille alkuperäisen strategian valmistumisen jälkeen. Päivityksen yhteydessä onkin tehty arvio Green Care -toiminnan tilanteesta ja kehittämisestä maakunnassa sekä tarkasteltu vuonna 2014 valmistuneen strategian kehittämistoimien etenemistä eri painopistealueilla perustuen Green Care -toimijoilta kerättyyn palautteeseen sekä muuhun taustamateriaaliin. Tämän pohjalta aikaisemman strategian painopisteitä ja ehdotettuja toimenpiteitä on suunnattu uudelleen. Strategian päivitys on toteutettu osana Manner-Suomen maaseutuohjelmasta 2014–2020 rahoitettua Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hanketta. Hankkeen toteuttivat yhteistyössä Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy sekä Koulutuskeskus Sedu.

ABSTRACT

Anne Matilainen, Anu Aalto, Sanna Jyllilä, Päivi Haanpää, Laila Matikainen, Maarit Aho. 2018. South Ostrobothnia's Green Care Strategy 2015–2020 update. Publications of Seinäjoki University of Applied Sciences B. Reports 139.

Green Care is an umbrella term for variety of nature based practices aiming to promote human wellbeing. The concept covers in the Finnish context two separate “sub-sectors”: Green Rehabilitation (Luontohoiva) and Green Empowerment (Luontovoima). Green Rehabilitation relates to activities, where nature or elements of nature are used in diagnosed rehabilitation processes. Green Empowerment, on the other hands, relates more to the activities supporting the overall mental and physical health as preventive activities. The clients of Green Rehabilitation typically include vulnerable groups such as the elderly, immigrants or mentally and/or physically disabled and these services are given within the prevailing legislation of health care and social services. The services of Green Empowerment are typically conducted by organizations concerned with wellbeing or nature tourism. Thus, they link closely to wellness tourism.

The promotion of the welfare is in a central part of the strategy of South Ostrobothnian province and of the region's vision for the future. Green Care has been recognized as one method to reach these regional goals, especially as the premises to the Green Care services are good due to region's rural location and landscape. Therefore, in 2014 a regional Green Care Strategy 2014–2020 was published in order to collect together the priorities and potential activities to enhance the Green Care sector of the region. However, as the development of the sector has been rapid during the recent years, it became evident that the strategy needs to be updated. This document summarises the updated regional priorities and activities, the future development work in the Green Care sector should focus on.

The update has been made by collecting feedback related to the original strategy and collecting information of the new development needs and challenges from developers, education, public sector and other actors in the field. In addition, a phone survey for the Green Care businesses in the region was conducted. As a result, the updated vision for the year 2020 is presented with four focus areas and one crosscutting focus area. In addition, the document includes updated table of the suggested activities for future development work.

SISÄLTÖ

TIIVISTELMÄ ABSTRACT KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

1 JOHDANTO	7
2 ETELÄ-POHJANMAAN GREEN CARE -STRATEGIA JA SEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI	10
2.1 Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian toteuma	11
2.1.1 Painopiste 1. Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen.....	12
2.1.2 Painopiste 2. Green Care -osaamisen vahvistaminen.....	13
2.1.3 Painopiste 3. Green Care -toimintakonseptien kehittäminen.....	16
2.1.4 Painopiste 4. Maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa.....	17
2.1.5 Läpileikkaava painopiste: Verkostoitumisen lisääminen	18
3 STRATEGIAN PÄIVITYSPROSESSI	19
3.1 Palautetta ja ehdotuksia tulevaisuuden toimenpiteiksi	20
3.2 Strategian päivitettyt tavoitteet ja painopistealueet.....	22
3.2.1 Painopiste 1. Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen.....	23
3.2.2 Painopiste 2. Green Care -osaamisen vahvistaminen.....	24
3.2.3 Painopiste 3. Green Care -toimintakonseptien kehittäminen.....	24
3.2.4 Painopiste 4. Maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa.....	25
3.2.5 Läpileikkaava painopiste: Verkostoitumisen lisääminen	26
LÄHTEET	27
LIITTEET	29

KUVIO- JA TAULUKKOLUETTELO

Kuvio 1.	Green Care -toiminnan monimuotoisuus ja jakautuminen luontohoiva- ja luontovoimapalveluihin (Vehmasto 2014).	8
Kuvio 2.	Etelä-Pohjanmaan Green Care Strategia 2015–2020 ja sen painopisteet (Aalto ym. 2014b).	10
Kuvio 3.	Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian päivitysprosessi.	19
Taulukko 1.	Green Care -toiminnan kehittäminen ja keskeiset toimenpiteet Etelä-Pohjanmaalla, päivitetty syyskuussa 2018.	29

1 JOHDANTO

Green Care tarkoittaa luontoon liittyvää toimintaa, jolla pyritään edistämään ihmisten elämänlaatua ja hyvinvointia joko ennalta ehkäisevänä tai varsinaisena kuntouttavana toimintana. Toiminta perustuu luontolähtöisiin menetelmiin, joita voidaan käyttää erityyppisissä ympäristöissä, esimerkiksi metsässä, puutarhassa tai maatilalla. Toiminnan hyvinvointivaikutukset syntyvät luonnon elvyttävyyden, toiminnallisuuden ja yhteisöllisyyden kautta (Vehmasto 2014). Kyseessä on ”uusvanha” asia, sillä ihmiset ovat aina hakeutuneet luonnon läheisyyteen ja kokeneet luonnossa olemisen positiiviseksi seikaksi omalle hyvinvoinnilleen. Green Care -toiminnan kehittyminen Euroopassa on ollut nopeaa sen jälkeen, kun luonnon positiivisista vaikutuksista terveyteen ja hyvinvointiin alettiin saada tutkimustietoa (mm. Sitra & MTT 2013; Nillson ym. 2011; Korpela ym. 2010; Sempik ym. 2010; Tyrväinen ym. 2007; Kaplan & Austin, 2003; Herzog ym. 1997; Kaplan 1995). Edelläkävijöinä voidaan pitää Alankomaita ja Norjaa, joissa Green Care on jo vakiintunut osa hoito- ja kuntoutusjärjestelmää. Vaikka toiminta ei sinänsä ole uutta, käsitteenä Green Care on varsin tuore. Ensimmäisiä kertoja se tuotiin esille Suomessa vasta 2000-luvun puolessa välissä (Soini & Vehmasto 2014).

Kansallisessa keskustelussa Green Care -toiminta on jaettu kahteen eri osa-alueeseen, ns. luontohoivaan ja luontovoimaan. Luontohoivalla tarkoitetaan kuntouttavaa tai ennalta ehkäisevää toimintaa, joka on usein julkisen sektorin järjestämisvastuulla. Esimerkkejä hoivapuolen toiminnasta ovat muun muassa luontoa hyödyntävä kuntouttava työtoiminta tai vanhusten ja kehitysvammaisten päivätoiminta. Luontohoivatoimintaan liittyy runsaasti säädöksiä ja toimintaa ohjaavaa ohjeistusta. Usein toimijoilta vaaditaan myös sosiaali- tai terveysalan koulutusta. (Vehmasto 2014).

Luontovoimapalveluissa puolestaan keskeisen osan toimintaa muodostavat erilaiset luontolähtöiset hyvinvointi- ja virkistyspalvelut. Palveluiden asiakaskunta voi olla moninaista eikä heillä tyypillisesti ole kuntouttavaa tarvetta. Opetusta ja koulutuspalveluita lukuun ottamatta luontovoimapalveluiden järjestäminen ei ole julkisen sektorin tehtäviin kuuluvaa. Luontovoimapalveluita voivat tuottaa monet eri tahot, eikä palveluita ole säädely yhtä tiukasti lainsäädännöllä kuin luontohoivapalveluita. Myöskään palvelun toteuttajalla ei ole sosiaali- tai terveysalan koulutusvaatimuksia. (Vehmasto 2014). Esimerkkejä luontovoimapalveluista ovat mm. leiri- ja luontokoulutoiminta sekä erilainen tyhy-toiminta. Toiminta onkin luonteeltaan enemmän ennaltaehkäisevää kuin kuntouttavaa toimintaa. Siinä missä luontohoivapalveluiden asiakkaana tällä hetkellä on usein julkinen ostajataho, luontovoimapuolella asiakkaat ovat yleisimmin yksityisiä henkilöitä, yrityksiä tai niiden työntekijöitä (Kuvio 1). Green Care -toiminnan peruselementeiksi on kansallisesti määritelty toiminnan tavoitteellisuus, ammatillisuus ja osaaminen

sekä vastuullisuus (Soini ym. 2011). Yhden keskeisen elementin muodostaa myös Green Care -menetelmien käyttö. Ehkä yleisimmin tunnettuja menetelmiä ovat mm. terapeutti- ja sosiaalinen puutarhatoiminta, ratsastusterapia ja eläin-
vusteinen toiminta sekä seikkailu- ja ympäristökasvatus. Sopivien menetelmien valinta riippuu palveluiden kohderyhmästä.

Kuvio 1. Green Care -toiminnan monimuotoisuus ja jakautuminen luontohoiva- ja luontovoimapalveluihin (Vehmasto 2014).

Green Care on hyvin moninainen käsite ja sitä on kuvailtakin ns. sateenvarjokäsitteenä lukuisille erilaisille teemaan liittyville palveluille ja toiminnalle. Termin moninaisuuden vuoksi eri toimijoiden voikin olla joskus hankala hahmottaa Green Care -toimintaa käsitteenä. Toisaalta taas juuri teeman moninaisuus antaa mahdollisuuden hyvin monenlaiselle toiminnalle aina vapaaehtoistoiminnasta alan yrittäjyyteen saakka.

Systemaattista Green Care -toiminnan kehittäminen Suomessa on ollut vasta 2000-luvun loppupuolelta lähtien. Etenkin viime vuosina Green Care -toimintaan on suunnattu runsaasti erilaisia kehittämistoimenpiteitä. Osa näistä on ollut alueellisia, osa ylimaakunnallisia ja osa kansallisia. Kansallisesti toiminnan kehittämistä on ohjannut maaseudun kehittämisvaroin rahoitettu Kansallinen Green Care -koordinaatiohanke 2015–2018. Lisäksi Green Care Finland ry:n

toiminta on vahvistunut merkittävästi. Myös osaamisen lisäämiseen on panostettu. Laajassa yli maakunnallisessa Lapin ammattikorkeakoulun hallinnoimassa hankkeessa on luotu Green Care -koulutussisältöjä ja -kokonaisuuksia korkeasteelle (2015–2018).

Myös alueellisesti on tapahtunut paljon. Useassa maakunnassa on saatu käynnistettyä maakunnallisia Green Care -hankkeita, joiden tavoitteena on tyypillisesti ollut tehdä alaa tunnetuksi ja saada erilaista teemaan liittyvää toimintaa käyntiin. Lisäksi on toteutettu erilaisiin Green Care -teemoihin, kuten esimerkiksi hoivamaatilatoimintaan liittyen omia kehittämistoimenpiteitään. Onpa jopa muutama Green Care -yrittäjäryhmähanke lähtenyt käyntiin. Lisäksi monet toimijat ovat lähteneet kehittämään Green Care -toimintaa omissa organisaatioissaan.

Myös Etelä-Pohjanmaan alueella on toiminut vuosina 2016–2018 maakunnallinen Green Care -hanke, Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! Yhtenä hankkeen tavoitteena on ollut päivittää Etelä-Pohjanmaalla vuonna 2014 luotua alueellista Green Care -strategiaa. Alun perin maakunnallisen strategian tarkoituksena on ollut nostaa esille ne keskeiset Green Care -toiminnan kehittämiskohdat, joita Etelä-Pohjanmaan alueen toimijat ovat nähneet tärkeiksi viedä eteenpäin. Strategia on pyritty myös huomioimaan alueelliset erityispiirteet ja mahdollisuudet. Koska ala on kaikkiaan Suomessa vasta kehityksensä alussa, strategian luomisen ja ylläpitämisen kautta nähtiin tärkeäksi kartoittaa maakunnan eri toimijoiden näkemyksiä Green Care -toiminnasta ja mahdollisuuksista lisätä luontoelementtejä kuntouttaviin ja ennalta ehkäiseviin palveluihin. Lisäksi on ollut keskeistä löytää asiasta kiinnostuneet tahot mukaan kehittämistyöhön sekä hahmottaa yritysten kehittämistarpeita. Koska uusia palveluja on tarpeen innovoida yritys- ja toimialarajat ylittäen, Green Care -palvelujen kehittämisessä tarvitaan niin yrittäjien, kuntatoimijoiden kuin asiakkaidenkin näkemyksiä. Strategia on julkaistu Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarjassa B, raportteja ja selvityksiä 93 <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5863-95-6> (Aalto, Matilainen & Suomela 2014a).

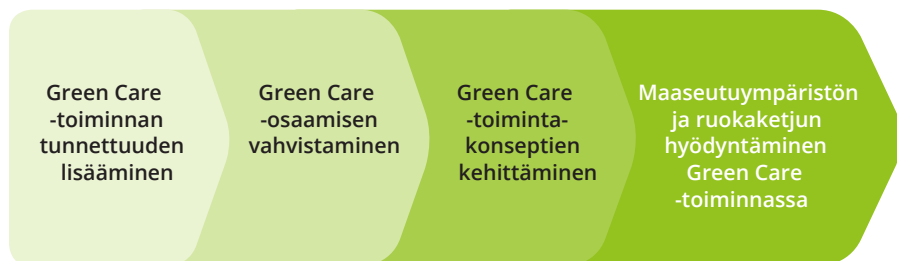
Nyt käsillä olevassa strategian päivityksessä on pyritty arvioimaan strategian toteutumista sekä tarpeita sen uudelleen suuntaukseen. Tavoitteena on ollut vastata niihin tarpeisiin, joita alalla on noussut esille alkuperäisen strategian valmistumisen jälkeen. Päivityksen yhteydessä onkin tehty arvio Green Care -toiminnan tilanteesta ja kehittymisestä maakunnassa. Tämän pohjalta aikaisemman strategian painopisteitä ja ehdotettuja toimenpiteitä on suunnattu uudelleen. Strategian päivitys on toteutettu osana Manner-Suomen maaseutuohjelmasta 2007–2013 rahoitettua Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hanketta. Hankkeen toteuttivat yhteistyössä Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti, Seinäjoen Ammattikorkeakoulu Oy sekä Koulutuskeskus Sedu.

2 ETELÄ-POHJANMAAN GREEN CARE -STRATEGIA JA SEN TOTEUTUMISEN ARVIOINTI

Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015–2020 sisältää vision vuoteen 2020 sekä neljä painopistealuetta ja yhden läpileikkaavan painopistealueen kehittämiskohteineen (Kuvio 2). Strategia on luotu vuonna 2014, jonka jälkeen ala on kehittynyt vahvasti niin kansallisesti kuin alueellisellakin tasolla. Kansallisesti vuoden 2014 jälkeen on käynnistynyt Green Care Finland ry:n tietojen mukaan noin 40 Green Care -teemaista kehittämishanketta eri puolilla Suomea. Etelä-Pohjanmaalla näistä kohdistuu kaksi kehittämishanketta (Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hanke ja JAMI Green Care -hanke) sekä yksi yritysryhmähanke (Elämänmaku-yritysryhmähanke). Teemalla on ollut myös Manner-Suomen maaseutuohjelmasta rahoitettu Luonnonvarakeskuksen (LUKE) vetämä kansallinen koordinaatiohanke, jolla on ollut myös alueellisia koordinaattoreita. Länsi- ja Sisä-Suomen aluekoordinaatio on hoidettu Helsingin yliopiston Ruralia-instituutin voimin Seinäjoelta käsin.

Viimeisen neljän vuoden aikana on kansallisesti mm. uudistettu laaja tietopankki Internetiin (www.gcfinland.fi) sekä luotu Green Care -toiminnalle laatumerkkijärjestelmä, joka sisältää erikseen laatumerkit luontohoiva- ja luontovoimapalveluille. Laatumerkkejä hallinnoi Green Care Finland ry. Uusimpana on luotu kansallisia, erilaisiin Green Care -menetelmiin liittyviä teemaverkostoja, joille on luotu omat virtuaaliset kanavansa. Lisäksi on perustettu Luonnonvarakeskuksen (LUKE) toimesta kansallinen Green Care -tutkijaverkosto, joka järjestää säännöllisiä tapaamisia eri puolella Suomea. Verkostolla on myös yhteyksiä pohjoismaiseen Nordic Green Care Networkiin, jonka hallituksen Suomen edustaja on tällä hetkellä Helsingin yliopistosta.

VERKOSTOITUMINEN

Kuvio 2. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015–2020 ja sen painopisteet (Aalto ym. 2014b).

Strategian valmistumisen jälkeen myös Green Care -koulutus on ottanut isoja askeleita eteenpäin. Laaja ylimatekunnallinen Green Care korkea-asteen koulutus-hankepilotti, jota koordinoi Lapin AMK, keräsi yhteen toimijoita eri puolelta maata. Pilottiin valittiin kullakin alueelta 20 osallistujaa. Hankkeessa tuotettiin sisältöjä Green Care -koulutuksille, joita organisaatiot ovat laittaneet tai tulevat laittamaan tarjolle osaksi koulutusohjelmiaan vuosien 2018 ja 2019 aikana. Etelä-Pohjanmaalta koulutuspilottissa toteuttajina olivat mukana Seinäjoen Ammattikorkeakoulu sekä Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti (tosin pääasiassa Mikkelin toimintayksikkö). Koulutuspilottista ”valmistuneet” luovat maakuntaan osaavan ja aktiivisen Green Care -asiantuntijoiden joukon, joiden osaamista olisi hyvä pystyä hyödyntämään myös jatkossa.

Yhteistyössä koulutuspilottin kanssa Green Care Finland ry on koostanut myös viiden opintopisteen suuruisen Green Care -perusteet koulutuskokonaisuuden. Useat oppilaitokset ovat ottaneet materiaalin ja kokonaisuuden mukaan tarjontansa. Lisäksi maakunnassa ammatillisella tasolla Sedu koulutuskeskus on toteuttanut säännöllisesti Green Care -painotteista yrittäjän ammattitutkintokoulutusta (yht. neljä kurssia tähän mennessä) sekä Järviseudun Ammatti-instituutti (JAMI) on sisällyttänyt Green Care-osioita luonto-ohjaaja koulutukseensa.

Myös alan yrittäjyys on kehittynyt. Uusia Green Care yrittäjyydestä kiinnostuneita henkilöitä löytyy maakunnasta useita ja muutama uusi yritys on perustettu teemaan liittyen. Lisäksi moni yrittäjä harkitsee Green Care -tuotteiden ottamista mukaan tuotevalikoimaansa.

Voidaan siis sanoa, että alan on mennyt selkeästi eteenpäin ja sillä tuntuu olevan nostetta. Tämä näkyy myös ohjelmatasoilla. Green Care on mm. nostettu mukaan kansallisiin matkailustrategioihin osana hyvinvointimatkailua. Lisäksi monessa paikallisessa Leader-ohjelmassa se on tuotu esille entistä vahvemmin yhtenä tulevaisuuden kehittämissuunnista. Kuitenkin lisää työtä on vielä tehtävä ennen kuin toimiala on kunnolla löytänyt paikkansa osana hyvinvointi- ja virkistyspalveluita. Etenkin hoivapuolella Sote- ja maakuntauudistus luovat paitsi mahdollisuuksia, myös haasteita alan yritystoiminnalle.

2.1 Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian toteuma

Strategian visioksi nostettiin vuonna 2014 ajatus siitä, että vuoteen 2020 mennessä eteläpohjalainen Green Care -toiminta on tunnettu ja vakiintunut osa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä tuotettavia hyvinvointi- ja virkistyspalveluja. Tavoitteina on ollut yhtäältä yrittäjyyden edistäminen ja liike-

toiminnan kehittäminen, toisaalta tavoitellaan myös palvelujen monipuolistamista sosiaali-, terveys-, ja kasvatusalalla sekä hyvinvointialalla laajemminkin. Alkuperäisen strategian mukaan painopistealueet, joilla Green Care -toimintaa ensisijaisesti kehitetään Etelä-Pohjanmaalla, ovat: 1) toiminnan tunnettuuden lisääminen, 2) osaamisen vahvistaminen, 3) toimintakonseptien kehittäminen ja 4) maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa. Lisäksi toiminnan kehittämisessä huomioidaan läpileikkaavana painopistealueena verkostoitumisen lisääminen sekä toimialan sisällä että ennen kaikkea yli sektori-rajojen. Alla tarkastellaan vuonna 2014 valmistuneen strategian kehittämistoimien etenemistä eri painopistealueilla yksityiskohtaisemmin. Tarkastelu perustuu Green Care -toimijoilta kerättyyn palautteeseen sekä muuhun taustamateriaaliin. Samalla arvioidaan myös mahdollisia muutostarpeita strategian sisältöön.

2.1.1 Painopiste 1. Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen

Green Care -toiminnan tunnettuus on edellytys sen kehittämiselle Etelä-Pohjanmaalla. Toiminnasta saatavan sekä tutkimus- että kokemustiedon välittämisen avulla voidaan vaikuttaa Green Care -toimintaan liittyvien asenteiden muuttamiseen myönteisemmiksi. Tunnettuuden lisäämisessä keskeistä on yhteisesti jaettava käsitys siitä, millaista mielikuvaa Green Care -toiminnasta halutaan vahvistaa. Pelkkä käsitteen tunteminen ei riitä, vaan sen halutaan yhdistyvän mielikuvaan uskottavasta ja vaikuttavasta toiminnasta. Riittävä osaamisen taso ja ammattimainen toiminta ovat olennaisia halutun imagon rakentamisessa. Tätä voidaan lisätä osaamista sekä laatutyötä vahvistamalla. Tietoa ja kokemuksia tarvitaan niin palvelun tuottajien, ostajien kuin käyttäjienkin näkökulmasta. Kaiken kaikkiaan tulee kehittää keinoja laadukkaan Green Care -toiminnan esiintuomiseksi. Tässä tehtävässä tarvitaan sekä valtakunnallisia että alueellisia toimijoita.

Kehittämistä edellyttäviä asioita tunnettuuden lisäämiseksi on myös toiminnan vaikuttavuuden arvioinnista saaduista tuloksista tiedottaminen. Ammattimaisuuden ja uskottavuuden kannalta on tärkeää saada uutta tutkimustietoa Green Care -toiminnan merkityksestä ja vaikutuksista ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille. Koska Green Care -toiminnan vaikutuksista eri kohderyhmiin on olemassa vielä verrattain vähän tutkimustietoa, on tunnettuuden lisäämisessä myös kokemustiedolla merkittävä rooli. Tällä tarkoitetaan sekä asiakkaiden että viranomaisten tutustumista palveluihin ja niiden vaikutuksiin käytännön tasolla. Näin voidaan vaikuttaa mm. asenteisiin Green Care -toimintaa kohtaan. Tunnettuuden lisäämisessä on syytä edelleen hyödyntää sekä kotimaahan että ulkomaille suuntautuvia opintomatkoja. Olennaista on löytää eri organisaatioista avainhenkilöitä, joita kannattaa tutustuttaa Green Care -toimintaan käytännön kautta.

Arvio toteumasta: Yleinen Green Care -toiminnan näkyvyys on selvästi lisääntynyt laajan tiedotuksen myötä. Lehti-, radio- ja sosiaalisen median juttujen kautta teemalle on saatu hyvin näkyvyyttä. Green Care Finland ry ja koordinaatiohanke aloittivat 2016 kuukausittaisten uutiskirjeiden lähettämisen teemasta kiinnostuneille myös Etelä-Pohjanmaan alueelle. Tämä on tuonut lisätietoa toimintaan liittyen. Myös kesällä 2018 palautekysely näyttää tunnettuuden selkeän lisääntymisen maakunnassa. Siinä missä vuonna 2013 noin puolet yrityksistä tunnisti Green Care -termin, vuonna 2018 lähes kaikki olivat kuulleet siitä. Kuitenkin edelleen tunnettuuden lisäämistä kaivataan, ehkä enenevässä määrin yrittäjien ja kehittäjien sijaan etenkin markkinoiden ja julkisen tahon toimijoiden suuntaan. Jotta palveluita osataan pyytää ja toivoa, on niistä oltava tietoa.

Alueellista kokemustietoa Green Care -toiminnasta on kerätty usean hankkeen erilaisten kokeiluiden kautta (mm. JAMI Green Care -toiminnan sekä Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hankkeen kehittämisalustatyöskentelyyn liittyvien demonstraatioiden kautta). Strategiaa työstettäessä tuli vahvasti esiin nimenomaan kokemusten ja tekemisen kautta välittyvän tiedon tärkeys tutkimustiedon rinnalla. Tutkimustietoa ja syvällisempää vaikuttavuuden arviointia ei kuitenkaan ole juuri tehty, eikä alueellisissa hankkeissa ollut mahdollisuutta varsinaiselle tutkimukselle. Kokeiluista on toki kerätty palautetta asiakkailta ja muilta osallisilta. Syvällisempää arviointitietoa toiminnan vaikuttavuudesta kuitenkin yleisesti kaivataan yhä. Tämä on tullut esiin etenkin aloittelevien yrittäjien osalta. Vaikuttavuustiedon koetaan helpottavan palvelujen markkinointia. Kansallinen Green Care -koordinaatiohanke on tuottanut Green Care -tuotekortit, joista löytyy myös palveluiden vaikuttavuustietoa. Näitä ovat myös maakunnan toimijat pystyneet käyttämään hyväkseen.

2.1.2 Painopiste 2. Green Care -osaamisen vahvistaminen

Green Care -toiminta perustuu osaamispohjaisiin palveluihin. Ennen kuin toimintakonsepteja voidaan viedä eteenpäin, on pystyttävä luomaan maakuntaan riittävä määrä tarvittavaa osaamista. Green Care -toiminta edellyttää sekä yrittäjiltä että muilta toimijoilta hyvin monenlaista osaamista sekä lisäksi taitoa yhdistää näitä. Tyypillisimpiä osaamisen osa-alueita ovat Green Care -menetelmäosaaminen, sosiaali- ja terveysalan tai matkailualan osaaminen sekä liiketoimintaan liittyvä perusosaaminen.

Green Care -menetelmäosaamisen laajentaminen sosiaali- ja terveysalan, matkailualan sekä luontoalan ammattilaisten keskuudessa on noussut tärkeäksi kehittämiskohteeksi. Tämä pitää sisällään sekä luonnon hyvinvointivaikutuksiin liittyvää osaamista, mutta myös erityisryhmien asiakaspalveluun ja ohjaukseen

liittyvää osaamista. Vastaavasti yhtä tärkeää on kehittää Green Care -toimijoiden liiketoimintaosaamista, jotta toiminta olisi liiketaloudellisesti kannattavaa. Alueellisesti kehittämiskohteina on pyritty nostamaan esille myös Green Care -toiminnan sisällyttäminen nykyistä enemmän mukaan tutkintokoulutuksiin sekä yhtenäisten Green Care -koulutussisältöjen luominen eri asteille samansuuntaisesti valtakunnallisten linjausten kanssa.

Arvio toteumasta: Osaamisen vahvistumista on tapahtunut erityisesti Green Care -korkeakoulutuspilotin kautta. Ensimmäinen ryhmä valmistui keväällä 2018. Koulutuspilotissa on kiinnitetty huomiota eri osaamisalueisiin: luonnon hyvinvointivaikutukset, ryhmien ohjaukseen liittyvä osaaminen sekä liiketaloudellinen osaaminen. Green Care -koulutuspilotissa aloitti Etelä-Pohjanmaalta 20 opiskelijaa, joista 13 suoritti 30 op:n opintokokonaisuuden ja näistä 10 suoritti lisäksi syventävän ohjaaja- ja kouluttajakurssin (yhteensä 40 op).

Yrittäjän Green Care -painotteinen ammattitutkinto (4 koulutuskokonaisuutta toteutettu) on tarjolla edelleen alueella (Koulutuskeskus Sedu). Lisäksi viimeisimmässä koulutuksessa oli mahdollista suorittaa myös erikseen Green Care -osuus ensimmäistä kertaa. Pelkästään tuossa osiossa on ollut mukana 5 opiskelijaa. JAMI:n luonnonvarakoulutuksessa on ollut tarjolla Green Care -osio, jonka voi suorittaa myös erillään muusta tutkinnosta. Suuri osa Green Care -koulutuksesta on tarjolla tällä hetkellä myös monimuoto-opetuksena. Monimuotototeutus mahdollistaa sen, että tutkintoa tullaan suorittamaan eri puolilta Suomea. Vastaavasti puolestaan eteläpohjalaiset opiskelijat voivat poimia Green Care -kursseja eri puolelta maata. Vaikka korkea-asteella on olemassa yhtenäiset kansalliset koulutussisällöt teemaan, ammatilliselle tasolle niitä vielä kaivataan. Lisäksi yrittäjäkentältä on tullut kyselyitä täsmäkursseista liittyen esim. tiettyihin Green Care -menetelmiin.

Green Care -toiminnan sisällyttäminen osaksi tutkintokoulutuksia on vielä työn alla, vaikkakin valinnaisina opintoina kokonaisuuksia jo löytyykin. Koulutusta järjestetään tällä hetkellä avoimen ammattikorkeakoulun tarjonnassa valtakunnallisesti ja alueellisesti. Tavoitteena on edelleen saada Green Care -koulutusosio osaksi tutkintoon johtavaa koulutusta. Nyt Green Care tulee tutkintoon johtavissa koulutuksissa esiin yksittäisinä näkökulmina muiden opintojaksojen sisällä ja tehtyinä opinnäytetöinä (2015- kuusi AMK-opinnäytetyötä Green Care -asiasanalla haettuna).

Strategiassa yhtenä toimenpiteenä osaamisen vahvistamiseksi on mainittu myös mentorointijärjestelmän rakentaminen aloittavien yritysten tueksi. Systemaattisena sellaista toimintaa ei ole rakennettu. Kuitenkin esim. Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hankkeen kehittämisalustoissa ja työpajoissa

sekä vierailukohteissa on ollut kokeneempia yrittäjiä kertomassa omasta yritystoiminnastaan. Näissä tilaisuuksissa aloittelevien yrittäjien on ollut mahdollista saada apua kokeneemmilta yrittäjiltä.

Esimerkkejä Etelä-Pohjanmaalla toteutetuista opinnäytetöistä:

Aaramaa, A. & Kivimäki, R. 2016. Metsä ei tarvitse ihmistä, mutta ihminen tarvitsee metsää: Luonto- ja eläinavusteiset menetelmät hyvinvoinnin ja kuntoutuksen tukena. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Sosionomi (AMK) Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201605137701>

Lahtela, H. 2016. "Olen nähnyt sulkeutuneiden ihmisten avautuvan. Aivan kuin simpukka, joka avautuu ja sisältä löytyy helmi.": Green Care -menetelmät kehitysvammaisten asumispalveluissa. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201602112141>

Nylander, M. 2016. Eläimet osana muistisairaiden kuntoutustyötä. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Geronomi (AMK) Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2016112216862>

Niemi, M. 2017. "Siitä nauttii, ku luonto on kaunis ympärillä": Iäkkäiden ihmisten luontokokemukset, luontomahdollisuuksien hyödyntäminen ja niiden vaikutus hoitokodissa asuvien hyvinvointiin. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017121220722>

Kantoniemi, S.-M. 2017. Päivätoimintakokeilu luonto- ja maatilaympäristössä. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2017120419689>

Vahosalmi, J. 2015. "Ne on opettanu mulle myös itsestäni tosi paljon": Kokemuksia sosiaalipedagogisesta hevostoiminnasta ja sen merkityksestä koettuun hyvinvointiin. SeAMK Sosiaali- ja terveysala. Sosionomi (AMK). Opinnäytetyö. Saatavana: <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201504094162>

2.1.3 Painopiste 3. Green Care -toimintakonseptien kehittäminen

Toimintakonseptien kehittämiseen kuuluu erilaisten liiketoiminta- ja palvelukonseptien rakentaminen sekä yhteistyön kehittäminen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Toimintakonseptit voivat olla puhtaasti kannattavaan liiketoimintaan tähtääviä yrityskonsepteja. On kuitenkin huomattava, että myös julkinen sektori voi itseksensä toteuttaa Green Care -toimintaa ja sisällyttää Green Care -elementtejä nykyisiin palveluihinsa. Lisäksi erilaiset järjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat keskeinen Green Care -palveluita kehittävä taho. Myös näille toimijoille kaivataan erilaisia toimintakonsepteja, joiden kautta teemaa voidaan viedä eteenpäin. Samalla pystytään vaikuttamaan Green Care -tietoisuuden lisääntymiseen ja asenteisiin toimintaa kohtaan.

Koska Green Care pitää sisällään lukuisia erilaisia toimintamuotoja, on keskeistä löytää ja kehittää erilaisille kohderyhmille suunnattuihin palveluihin sopivia toimintamalleja. Lisäksi on tärkeää kehittää kannattavaan liiketoimintaan tähtääviä liiketoiminta- ja ansaintamalleja. Toimintakonseptien kehittämisen keskeiset edellytykset ovat yhteistyö ja verkostoituminen sekä Green Care -toimijoiden kesken että eri sektoreiden välillä käytännön pilottien ja kokeiluiden käynnistämiseksi ja toiminnan vakiinnuttamiseksi. Jotta tuotteistamista voidaan viedä eteenpäin, on myös tärkeää kiinnittää huomiota Green Care -toiminnan laatuun, vaikuttavuuden arviointiin ja tutkimustiedon hyödyntämiseen.

Arvio toteumasta: Kaikki teemaan liittyvät hankkeet useat eri toimijat alueella ovat jo toteuttaneet erilaisia kokeiluita, teemapäiviä ja ideariihä toimintakonseptien kehittämiseksi. Yritysryhmähanke on jo itsessään hyvin vahvasti tuotekehityshanke. JAMI Green Care -hanke on toteuttanut erilaisia ideointipäiviä sekä pienimuotoisia kokeiluita. Green Care tunnetuksi Etelä-Pohjanmaalla! -hankkeessa on puolestaan toteutettu kehittämisalustoja Green Care toimintakonseptien kehittämiseksi tiettyihin teemoihin liittyen. Kehittämisalustatyöskentelyyn on osallistunut jo yrittäjänä toimivia ja sitä vasta suunnittelevia henkilöitä. Kehittämisalustatyön pohjalta toteuttamiskelpoisimmat (4 kpl) valittiin käytännön demonstraatioiksi. Kehitellyt toimintamallit suunnattiin kehitysvammaisille, sosiaalisen kuntoutuksen asiakkaille, työhyvinvointi- sekä koululaisryhmille.

Kuten tyypillistä, demonstraatiot ja kokeilut eivät luonnollisesti johda useinkaan suoraan liiketoiminnan aloittamiseen, vaan tuottavat toimijoille tietoa palvelun tarkoituksenmukaisuudesta ja toimivuudesta kyseisille asiakasryhmille. Samoin yritystoimintaa suunnitteleville ne antavat tietoa palvelun kehittämisen kohteista sekä niiden toimivuudesta sekä apua toiminnan ideointiin, selkeyttämiseen ja

rajaamiseen sekä antavat rohkaisua liiketoiminnan käynnistämiseen. Lisäksi luonnollisesti maakunnan liitetoimintaan liittyvät neuvontapalvelut ovat olleet myös Green Care -yrittäjien tai yrittäjäksi aikovien käytössä. Ongelmana on kuitenkin koettu neuvojen vähäinen tietotaito Green Care -toimintaan liittyen.

Julkisen sektorin työntekijät ovat osallistuneet Green Care -toiminnan edistämiseen lähinnä järjestettyjen opintoretkien kautta, osallistumalla seminaareihin sekä tekemällä yhteistyötä teemapäivien ja demonstraatioiden järjestämisessä. Demonstraatioiden kohdalla yhteistyö on tarkoittanut innokkuutta lähteä oman työyksikön asiakkaiden kanssa kokeilemaan Green Care -toimintaa ja arvioimaan sen hyödyllisyyttä asiakkaille. Teemapäivissä julkinen taho on monesti tuonut oman näkökulmansa keskusteluun.

Julkisen sektorin yksiköissä toteutetaan Green Care -tyyppistä toimintaa jonkin verran, vaikka itse käsitettä ei välttämättä käytetä. Tämä tuli esiin jo strategiatyön ensimmäisessä vaiheessa vuonna 2014. Viime vuosina kuitenkin Green Care ja luontolähtöinen toiminta on ollut esillä tiedotusvälineissä ja mediassa yhä enemmän, joten todennäköisesti se on kasvanut myös Green Care -aktiivisuutta julkisen sektorin yksiköissä. Se, miten tavoitteellisesti Green Care -toimintaa yksiköissä tehdään, on toki avoin kysymys. Julkisen puolen tuote- ja palvelukehitystyötä ei ole vastaavasti lähdetty viemään eteenpäin kuin yritysten tuotekehitystä. Edelleen tarvitaan työtä tämän painopisteen eteenpäin menemiseksi. Samoin kaivataan lisää toimenpiteitä liittyen erilaisiin järjestöihin ja vapaaehtoistyöntekijöihin. Heidän kauttaan Green Care -menetelmiä saataisiin mukaan hyvin monenlaisille kohderyhmille suunnattuihin palveluihin. Järjestöt ovat olleet mukana joissakin kokeiluissa pienellä panoksella, mutta tämän kohderyhmän osaamisen ja Green Care -tietoisuuden lisäämiseen olisi myös jatkossa syytä kiinnittää huomiota.

2.1.4 Painopiste 4. Maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa

Strategian toteutumisen kannalta on tiedostettava myös alueen vahvuudet ja yhteiset kehittämistavoitteet. Näin toteutettuna maakunnallisen elinkeinoelämän ja hyvinvoinnin edistäminen on linjassa alueen muun kehittämistyön kanssa. Ruokaketjun, maaseutu ympäristön ja Green Care -toiminnan yhdistäminen on luonnollinen valinta Etelä-Pohjanmaan maakunnalliseksi Green Care -erityispiirteeksi. Green Care -toiminnan mahdollisuudet osana ruokaketjua ovat laajat. Ruoka itsessään voidaan nähdä hyvinvoinnin lähteenä ja ruoan valmistamisella voi olla yhteisöllisyyttä lisääviä vaikutuksia luontoelementtien avulla tai maatilaympäristössä toteutettuina.

Muualla Euroopassa Green Care -konsepteista maatilälhtöinen Care farming eli hoivamaatila on yksi tunnetuimmista alan toimintamuodoista. Konseptissa hyödynnetään maataloja mm. elvyttävänä ympäristönä sekä yhteisöllisyyden ja toiminnallisuuden edistämiseksi. Ruokaa ja Green Care -toimintaa voidaan yhdistää esimerkiksi luontomatkailun, ruokailutilanteiden ja ruoan valmistuksen ja keruun osana.

Arvio toteumasta: Maaseutu ympäristön hyödyntäminen Green Care -toiminnassa on ollut keskeistä toimintakonseptien kehittämissä (maatilat toimintaympäristönä tai maaseutumaisen ympäristön hyödyntäminen). Tilat ovat myös olleet tiedotuksen kohteena. Sen sijaan ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa on jäänyt vielä vähäiseksi. Ruokaan liittyviä elementtejä on toki Green Care -palveluissa ollut mukana, mutta niiden tietoinen esiin nostaminen on jäänyt vielä pieneen rooliin.

2.1.5 Lämpileikkaava painopiste: Verkostoitumisen lisääminen

Yllämainittujen painopisteiden lisäksi strategiassa nostettiin alun perin esille yksi lämpileikkaava painopiste, verkostoitumisen lisääminen. Verkostoituminen on olennaisessa osassa kehittämistyötä, sillä Green Care -toiminta edellyttää usein eri alojen toimijoiden välistä yhteistyötä, esimerkiksi maatalojen, matkailuyritysten ja luonto-osaajien sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatustalan ammattilaisten välillä. Samoin Green Care -palveluihin linkittyvät tiiviisti niin julkinen sektori, yksityinen yrittäjyys kuin vapaaehtoistoimintakin. Jotta teemaa pystytään kunnolla viemään eteenpäin, on jokaisen painopisteen sisällä ensiarvoisen tärkeää huolehtia alueen toimijoiden verkottamisesta sekä toimialan sisällä että ennen kaikkea yli sektorirajojen.

Arvio toteumasta: Verkostoitumista on tapahtunut kehittämistyön lomassa Green Care -aiheisten tilaisuuksien yhteydessä, Green Care -koulutuspilotin osallistujien kesken sekä Green Care -kokeiluihin osallistuvien kesken. Osittain näissä tilaisuuksissa ovat olleet kyseessä samat tahot tai henkilöt. Verkostoituminen ei ole vielä johtanut kovin paljon toimijoiden väliseen yhteistyöhön palvelujen tuottamiseksi. Sektorit ylittävää yhteistyötä on tapahtunut lähinnä erilaisten kokeiluiden kohdalla. Tällöin kokeiluita on tyypillisesti suunniteltu ja arvioitu yhteistyössä tuottajan, julkisen sektorin ja järjestökentän edustajien kanssa. Nämä ovat alkuja laajemmalle yhteistyölle. Toivetta vahvemmasta verkostoitumisesta on tullut esiin alueella eli työtä pitää tehdä vielä tämän edistämiseksi.

3 STRATEGIAN PÄIVITYSPROSESSI

Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia luotiin alun perin laajassa yhteistyössä eri toimijoiden kanssa. Sen tueksi koottiin runsaasti toiveita, näkemyksiä ja ajatuksia alan toimijoilta. Strategian toteutumista valvomaan perustettiin maakunnallinen Green Care -koordinaatioryhmä (Aalto ym. 2014b). Myös päivityksen osalta pyrittiin saamaan mukaan mielipiteitä alan toimijoilta mahdollisimman laajasti, kuitenkin siten, ettei prosessi muodostu turhan raskaaksi. Päivityksen pohjaksi koottiin arvio strategian ja sen eri toimenpiteiden toteutumisesta. Tämän lisäksi toteutettiin sähköinen kysely alueen kansalliseen koulutuspilottiin osallistuneille henkilöille sekä maakunnan keskeisiksi tunnistetuille Green Care -toimijoille. Lisäksi uusittiin kesän 2018 aikana teemaan liittyville yrityksille vuonna 2013 tehty kysely Green Care -toiminnan tunnettuudesta ja Green Care -toimitapojen käytöstä. Samalla kysyttiin myös suurempia haasteita ja mahdollisuuksia. Näitä tuloksia on käytetty hyväksi strategian päivityksessä.

Strategian toteutumisen arviointia ja kyselyiden tuloksia kutsuttiin kommentoimaan ja niiden pohjalta keskustelemaan päivitystarpeista aiemmin nimetty Green Care -koordinaatioryhmä. Ryhmää täydennettiin hieman johtuen vuosien aikana tapahtuneesta henkilöiden vaihtuvuudesta. Keskustelun pohjalta on luotu tämä strategialuonnos, johon on tarjottu mahdollisuus kommentoida laajemminkin. Kommenttien aiheuttamien muokkausten jälkeen luotiin lopullinen strategian päivitysversio (Kuvio 3).

Kuvio 3. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategian päivitysprosessi.

3.1 Palautetta ja ehdotuksia tulevaisuuden toimenpiteiksi

Ajatuksia tulevaisuuden toimenpiteiksi ja ennen kaikkea haasteita ja tarpeita kartoitettiin kolmella eri tavalla:

1. Koulutuspilottiin sekä hankkeen muihin toimenpiteisiin (esimerkiksi kehittämisalustatyö) osallistuneiden näkemyksiä koottiin e-lomakkeen avulla.
2. Alueellisen Green Care -koordinaatioryhmän (Aalto ym. 2014b) jäsenten näkemykset.
3. Puhelinhaastattelun avulla päivitetty vuoden 2013 selvitys liittyen alueen yritysten (hoivakodit, päiväkodit, matkailuyritykset) Green Care -tietoisuuteen ja menetelmien käyttöön.

Kohderyhmältä kysyttiin mm.

- Mitkä ovat keskeisimmät esteet toiminnan kehittymiselle ja eteenpäin viemiselle omalla kohdallasi?
- Mitkä ovat keskeisimmät esteet toiminnan kehittymiselle ja eteenpäin viemiselle mielestäsi koko alan kannalta?
- Mitä pitäisi mielestäsi tehdä, miksi ja miten?
- Mitä itse aiot näillä näkymin tehdä Green Care -teeman parissa seuraavan kahden vuoden aikana? Mihin käytät koulutuksesta saamaasi osaamista?
- Mitä muuta mieleesi tulee Green Care -toiminnan kehittämiseen liittyen, jonka haluaisit tuoda strategian päivitysryhmän tietoisuuteen?

Esteinä ja haasteina nousivat esille mm. yritystoiminnan aloittamisen mielekkäys ylipäätään. Tässä kohden tuotiin erityisesti esille näkemys siitä, että viranhaltijat ja muut päättäjät tuntevat huonosti Green Care -periaatteita ja käytäntöjä sekä vaikuttavuutta, josta seuraa, että yrittäjyyttä suunnittelevilla ei ole vielä uskallusta ottaa Green Care -tuotteita laajemmin mukaan palveluntarjontaansa. Lisäksi vastaajat empivät tässä vaiheessa perustaa omaa yritystään pelkästään Green Care -toiminnan varaan. Maksavia asiakkaita ei ole vielä välttämättä riittävästi.

Lisäksi esteenä nähtiin toiminnan taloudelliset haasteet, kannattavuus ja ansaintalogiikka. Vastaajat toivat esille, että koska kyseessä on edelleenkin uusi asia, tarvittaisiin edelleen pilottikokeiluja Green Care -menetelmien hyödyntämisessä

eri toimialoilla tunnettuuden lisäämiseksi. Lisäksi askarruttivat erilaiset asenteet ja ennakkoluulot toimintaa kohtaan.

Miten alaa sitten pitäisi viedä eteenpäin? Kehittämiseen kaivattiin lisää määrätietoisuutta ja konkretiaa. Alalla nähtiin mahdollisuuksia esimerkiksi pienillä erikoistuvilla maatioilla ja viheralalla, joissa Green Care voisi olla oma tuotantosuuntansa jonakin päivänä. Tähän pääsemiseen tarvitaan kuitenkin monialaista neuvontaa ja rohkeita visionäärejä.

Nähtiin myös, että tällä hetkellä toimintaan ovat sitoutuneet enemmänkin yksittäiset henkilöt kuin organisaatiot. Toivottiin, että Green Care kirjattaisiin myös yhteisöjen ja yritysten omiin strategioihin. Tällä hetkellä Green Care -toiminnasta alkaa olla maailmalla tutkimustietoa jo melko paljon, mutta sitä ei hyödynnetä eivätkä siitä tiedä muut kuin Green Care -toiminnan ympärillä pyörivät. Käytännön toimina nähtiin erittäin tärkeäksi, että sote-puolelle saataisiin lisää tietoa toiminnasta, sen vaikuttavuudesta ja mahdollisuuksista. Tavoitteena pitäisi olla, että mikäli sote-uudistuksessa asiakkaiden valinnanvapaus lisääntyy, potentiaalisilla asiakkailla pitäisi myös olla tietoa siitä, mitä Green Care -palvelut ovat ja mitä niillä tavoitellaan. Tulevaisuudessa on tärkeää huolehtia myös siitä, että palveluohjaajat tuntevat Green Care -toimintaa, jotta osaisivat myös edottaa sitä asiakkailleen tarvittaessa. Julkisen puolen aktivointi nähtiin muutoinkin tärkeänä. Lisäksi esille nousi toive siitä, että Green Care tuotaisiin esille elinkeinona, eikä pelkästään ”hyvänä fiiliksenä”. Tiedottamisen ja erilaisten kokeiluiden rooli nähtiin tässä merkittävänä. Lisäksi esille nousi toive siitä, että Green Care -koulutuspiloteista valmistuneita voitaisiin hyödyntää alueellisesti teeman kehittämisessä esimerkiksi muodostamalla mentor-henkinen asiantuntijatiimi.

Verkostoituminen merkitys tuli myös laajemmin esille. Verkostoituminen nähtiin tärkeänä kaikkien lähiseudun Green Care -toimijoiden kanssa sekä samanlaista toimintaa järjestävien yrittäjien kesken koko Suomessa. Myös tutustumisretkiä toivottiin käytännön toimenpiteenä. Edelleen on tarpeen hakea mallia toimivista Green Care -yrityskonsepteista ja uskoa oman toiminnan kehittämiseen – omalta alueelta ja ulkopuolelta. Myös yritysryhmähankkeiden mahdollisuudet nostettiin esille.

Alueen yrityksille kesällä 2018 toteutetussa seurantakyselyn mukaan Green Care-toiminnan tunnettuus alueella oli kasvanut selvästi vuoteen 2013 verrattuna. Seurantakyselyn mukaan lähes kaikki toimijat (vuonna 2013 noin puolet (Suomela 2014)) olivat kuulleet termistä ja heillä oli myös ainakin jonkinlainen käsitys siitä, mitä sillä tarkoitetaan. Seurantakyselyssä esteinä toiminnan kehittymiselle nähtiin yleisimmin raha, tai sen puute. Lisäksi henkilöresurssit sekä olemassa olevat tilat ja ympäristö asettavat haasteita. Myös ajan ja tiedon puute sekä yhteistyömahdol-

lisuuksien puute mainittiin haasteina. Puhelinhaastatteluiden mukaan yrityksissä kaivataan lisää hanketoimijoiden jalkautumista yrityksiin ja käytännön apua, lisää tietoa ja tietoisuutta teemasta sekä täsmäkoulutuksia ja tukea tuotteiden ideointiin ja tuotekehitykseen. Kysely myös paljasti, että palvelukotien suhteen kentällä on tapahtunut paljon vaihtuvuutta niin henkilökunnan kuin yritystenkin suhteen. Alalle on viime vuosina ollut paljon yrityskauppoja ja tullut erilaisia konserniyhdistymiä. Tämä tekee tulosten vertaamisen aikaisempaan kyselyyn hankalaksi.

3.2 Strategian päivitetty tavoitteet ja painopistealueet

Päivitystyössä nähtiin, että strategian painopisteet sinällään ovat edelleen sopivat ja vievät teeman kehittämistä haluttuun suuntaan. Näin ollen niihin ei tehty suurempia muutoksia. Päivitetty taulukko Green Care -toiminnan kehittämisestä ja keskeisistä toimenpiteistä on tämän raportin liitteenä 1. Kuitenkin käytännön toimenpiteissä on tärkeää keskittyä niihin asioihin, jotka eivät vielä ole strategian toimenpanon kannalta toteutuneet. Lisäksi käytännön toimenpide-ehdotuksiin tehtiin useita muutoksia, jotta toimenpide-ehdotukset vastaisivat paremmin alan nykytilannetta ja uusia tarpeita, kuten esimerkiksi matkailusektorin vahvempaa linkitystä Green Care -toimintaan. Strategiaan haluttiin tällä kertaa myös mainita entistä yksityiskohtaisemmin toimijat, joiden vastuulle eri toimenpiteiden toteuttaminen on suunniteltu. Tämän toivottiin vauhdittavan tiettyjen toimenpiteiden toteutumista ja eteenpäin viemistä.

Visio

Eteläpohjalainen Green Care -toiminta on tunnettu ja vakiintunut osa julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin yhteistyönä tuotettavia hyvinvointi- ja virkistyspalveluja.

Eteläpohjalaisen Green Care -toiminnan osalta tavoitteina on yhtäältä yrittäjyyden edistäminen ja liiketoiminnan kehittäminen. Toisaalta tavoitellaan myös palvelujen monipuolistamista sosiaali-, terveys-, ja kasvatusalalla sekä hyvinvointi- ja virkistysalalla laajemminkin. Näiden tavoitteiden saavuttaminen edellyttää alueen toimijoilta riittävää ymmärrystä Green Care -toiminnasta ja sen mahdollisuuksista. Painopistealueet, joilla Green Care -toimintaa ensisijaisesti kehitetään Etelä-Pohjanmaalla, ovat: 1) toiminnan tunnettuuden lisääminen, 2) osaamisen vahvistaminen, 3) toimintakonseptien kehittäminen ja 4) maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa. Lisäksi toiminnan kehittämisessä huomioidaan läpileikkaavana painopistealueena verkostoitumisen lisääminen sekä toimialan sisällä että ennen kaikkea yli sektorirajojen.

3.2.1 Painopiste 1. Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen

Green Care -toiminnan tunnettuus on edellytys sen kehittämiseksi Etelä-Pohjanmaalla. Toiminnasta saatavan sekä tutkimus- että kokemustiedon välittämisen avulla voidaan vaikuttaa Green Care -toimintaan liittyvien asenteiden muuttamiseen myönteisemmiksi.

Tunnettuuden lisäämisessä keskeistä on yhteisesti jaettava käsitys siitä, millaista mielikuvaa Green Care -toiminnasta halutaan vahvistaa. Pelkkä käsitteen tunteminen ei riitä, vaan sen halutaan yhdistyvän mielikuvaan uskottavasta ja vaikuttavasta toiminnasta. Riittävä osaamisen taso ja ammattimainen toiminta ovat olennaista halutun imagon rakentamisessa. Tietoa ja kokemuksia tarvitaan niin palvelun tuottajien, ostajien kuin käyttäjienkin näkökulmasta. Kaikkiaan tulee kehittää keinoja laadukkaasti Green Care -toiminnan esiintuomiseksi. Tässä tehtävässä tarvitaan sekä valtakunnallisia että alueellisia toimijoita.

Kehittämistä edellyttäviä asioita tunnettuuden lisäämiseksi on myös toiminnan vaikuttavuuden arvioinnista saaduista tuloksista tiedottaminen. Ammattimaisuuden ja uskottavuuden kannalta on tärkeää saada uutta tutkimustietoa Green Care -toiminnan merkityksestä ja vaikutuksista ihmisten terveydelle ja hyvinvoinnille.

Koska Green Care -toiminnan vaikutuksista eri kohderyhmiin on olemassa vielä verrattain vähän tutkimustietoa, on tunnettuuden lisäämisessä myös kokemustiedolla merkittävä rooli. Tällä tarkoitetaan sekä asiakkaiden että viranomaisten tutustumista palveluihin ja niiden vaikutuksiin käytännön tasolla. Näin voidaan vaikuttaa mm. asenteisiin Green Care -toimintaa kohtaan. Tunnettuuden lisäämisessä on syytä edelleen hyödyntää sekä kotimaahan että ulkomaille suuntautuvia opintomatkoja.

Olennaista on löytää eri organisaatioista avainhenkilöitä, joiden kautta Green Care -toimintaa saadaan eteenpäin.

3.2.2 Painopiste 2. Green Care -osaamisen vahvistaminen

Green Care -toiminta perustuu osaamis pohjaisiin palveluihin. Ennen kuin toimintakonsepteja voidaan viedä eteenpäin, on pystyttävä luomaan maakuntaan riittävä määrä tarvittavaa osaamista. Green Care -toiminta edellyttää sekä yrittäjiltä että muilta toimijoilta hyvin monenlaista osaamista sekä lisäksi taitoa yhdistää näitä. Tyypillisimpiä osaamisen osa-alueita ovat Green Care -menetelmäosaaminen, sosiaali- ja terveysalan tai matkailualan osaaminen sekä liiketoimintaan liittyvä perusosaaminen.

Green Care -menetelmäosaamisen laajentaminen sosiaali- ja terveysalan, matkailualan sekä luontoalan ammattilaisten keskuudessa on tärkeä kehittämiskohde. Tämä pitää sisällään sekä luonnon hyvinvointivaikutuksiin liittyvää osaamista, mutta myös erityisryhmien asiakaspalveluun ja ohjaukseen liittyvää osaamista. Vastaavasti yhtä tärkeää on kehittää Green Care -toimijoiden liiketoimintaosaamista, jotta toiminta olisi liiketaloudellisesti kannattavaa. Alueellisina kehittämiskohteina on syytä nostaa esille myös Green Care -toiminnan sisällyttäminen nykyistä enemmän mukaan tutkintokoulutuksiin sekä yhtenäisten Green Care -koulutussisältöjen hyödyntäminen eri asteilla samansuuntaisesti valtakunnallisten linjausten kanssa.

3.2.3 Painopiste 3. Green Care -toimintakonseptien kehittäminen

Toimintakonseptien kehittämiseen kuuluu erilaisten liiketoiminta- ja palvelukonseptien rakentaminen sekä yhteistyön kehittäminen julkisen, yksityisen ja kolmannen sektorin toimijoiden välillä. Toimintakonseptit voivat olla puhtaasti

kannattavaan liiketoimintaan tähtääviä yritys-konsepteja, mutta on kuitenkin huomattava, että myös julkinen sektori voi toteuttaa Green Care -toimintaa omana toimintanaan ja sisällyttää Green Care -elementtejä nykyisiin palveluihinsa. Lisäksi erilaiset järjestöt ja vapaaehtoistoimijat ovat keskeinen Green Care -palveluita kehittävä taho. Erityisesti näille toimijoille kaivataan erilaisia toimintakonsepteja, joiden kautta Green Care -toimintaa voidaan viedä eteenpäin. Samalla pystytään vaikuttamaan Green Care -tietoisuuden lisääntymiseen ja asenteisiin Green Care -toimintaa kohtaan.

Toimintakonseptien kehittämisen keskeiset edellytykset ovat asiakaslähtöisyys, yhteistyö ja verkostoituminen sekä Green Care -toimijoiden kesken että eri sektoreiden välillä, käytännön pilottien ja kokeiluiden käynnistämiseksi ja toiminnan vakiinnuttamiseksi. Jotta tuotteistamista voidaan viedä eteenpäin, on myös tärkeää kiinnittää huomiota Green Care -toiminnan laatuun, vaikuttavuuden arviointiin ja tutkimustiedon hyödyntämiseen.

3.2.4 Painopiste 4. Maaseutu ympäristön ja ruokaketjun hyödyntäminen Green Care -toiminnassa

Strategian toteutumisen kannalta on tiedostettava myös alueen vahvuudet ja yhteiset kehittämistavoitteet. Siten Green Care -kehittäminen on linjassa alueen muun kehittämistyön kanssa. Ruokaketjun, maaseutu ympäristön ja Green Care -toiminnan yhdistäminen on luonnollinen valinta Etelä-Pohjanmaan maakunnalliseksi Green Care -erityispiirteeksi. Green Care -toiminnan mahdollisuudet osana ruokaketjua ovat laajat. Ruoka itsessään voidaan nähdä hyvinvoinnin lähteenä ja/tai ruoan valmistamisella voi olla yhteisöllisyyttä lisääviä vaikutuksia luonto-elementtien avulla tai maatilaympäristössä toteutettuina. Ruokaa ja Green Care -toimintaa voidaan yhdistää esimerkiksi luontomatkailun, ruokailutilanteiden ja ruoan valmistuksen ja -keruun osana.

Muualla Euroopassa Green Care -konsepteista maatilalähtöinen Care farming eli hoivamaatila on yksi tunnetuimmista alan toimintamuodoista. Konseptissa hyödynnetään maataloja mm. elvyttävänä ympäristönä sekä yhteisöllisyyden ja toiminnallisuuden edistämiseksi. Etelä-Pohjanmaa maatalousvaltaisena alueena sopii hyvin hoivamaatilatoiminnan edistämiseen.

3.2.5 Läpileikkaava painopiste: Verkostoitumisen lisääminen

Yllämainittujen painopisteiden lisäksi strategiassa nostetaan esille yksi läpileikkaava painopiste, verkostoitumisen lisääminen. Verkostoituminen on olennaisessa osassa kehittämistyötä, sillä Green Care -toiminta edellyttää usein eri alojen toimijoiden välistä yhteistyötä, esimerkiksi maatilojen, matkailuyritysten ja luontoosaajien sekä sosiaali-, terveys- ja kasvatusalan ammattilaisten välillä. Samoin Green Care -palveluihin linkittyvät tiiviisti niin julkinen sektori, yksityinen yrittäjyys kuin vapaaehtoistoimintakin. Jotta teemaa pystytään kunnolla viemään eteenpäin, on jokaisen painopisteen sisällä ensiarvoisen tärkeää huolehtia alueen toimijoiden verkottamisesta sekä toimialan sisällä että ennen kaikkea yli sektorirajojen.

Strategialla ei ole omaa erillistä rahoituspohjaa, vaan keskeiset toimenpiteet rahoitetaan erilaisten maakunnan kehittämiseen tarkoitettujen rahoitusinstrumenttien kautta. Tärkeitä alueellisia rahoitusinstrumentteja ovat muun muassa Manner-Suomen maaseudun kehittämissuunnitelma 2014–2020 kokonaisuutenaan sekä erityisesti Leader-ohjelma ja Länsi-Suomen ESR- ja EAKR-ohjelmat (Kestävää kasvua ja työtä 2014–2020 Suomen rakennerahasto-ohjelma).

LÄHTEET

- Aalto, A., Matilainen, A. & Suomela, M. 2014a. Etelä-Pohjanmaan Green Care -strategia 2015–2020. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu. Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja B. Raportteja ja selvityksiä 93. [Viitattu 26.11.2018]. Saatavana: <http://urn.fi/URN:ISBN:978-952-5863-95-6>
- Aalto, A., Matilainen, A. & Suomela, M. 2014b. Green Care -palvelujen kehittymisen mahdollisuuksia ja haasteita. Teoksessa A. Viljamaa, S. Päällysaho & R. Lauhanen (toim.) Opetuksen ja tutkimuksen näkökulmia: Seinäjoen ammattikorkeakoulu 2014. Seinäjoki: Seinäjoen ammattikorkeakoulu- Seinäjoen ammattikorkeakoulun julkaisusarja A. Tutkimuksia 17, 349-363.
- Etelä-Pohjanmaan liitto. 2014. Etelä-Pohjanmaan tulevaisuuden eväät: Maakuntasuunnitelma 2040, Maakuntaohjelma 2014–2017. [Verkojulkaisu]. Seinäjoki: Etelä-Pohjanmaan liitto. Julkaisu A 44. [Viitattu 18.8.2014]. Saatavana: <http://www.epliitto.fi/upload/fi2014.pdf>
- Herzog, T. R., Black, A. M., Fountaine, K. A. & Knotts, D. J. 1997. Reflection and attentional recovery as distinctive benefits of restorative environments. *Journal of environmental psychology* 17, 165–170.
- Kaplan, R. & Austin, M. 2003. Out in the country: sprawl and the quest for nature nearby. *Landscape & Urban planning* 69, 235–243.
- Kaplan, S. 1995. The restorative benefits of nature: toward an integrative framework. *Journal of environmental psychology* 15, 169–182.
- Korpela, M., Ylen, M., Tyrväinen, L. & Silvennoinen, H. 2010. Favourite green, waterside and urban environments, restorative experiences and perceived health in Finland. *Health promotion international* 25 (2), 200–208.
- Nilsson, K., Sangster, M., Gallis, C., Hartig, T., de Vries, S., Seeland, K. & Schip- perijn, J. 2011. *Forests, trees and human health*. New York: Springer.
- Sempik, J., Hine, R. E. & Wilcox, D. (eds.) 2010. *Green Care: A conceptual framework: A report of the working group on the health benefits of Green Care*. COST Action 866, *Green Care in Agriculture*. Loughborough University.
- Sitra & MTT. 2013. Keskustelupaperi: Kestävää hyvinvointia luonnosta. [Verkkosivu]. [Viitattu 20.6.2014]. Saatavana: <http://www.scribd.com/doc/148717783/Keskustelupaperi-Kestavaa-Hyvinvointia-Luonnosta-2013-6-12>
- Soini, K. & Vehmasto, E. 2014. Kohti suomalaista Green Care -toimintatapaa. Julkaisussa: E. Vehmasto (toim.) 2014. *Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa*. MTT Kasvu 20, 8–15.

Soini, K., Ilmarinen, K., Yli-Viikari, A. & Kirveenummi, A. 2011. Green Care sosiaalisena innovaationa suomalaisessa palvelujärjestelmässä. *Yhteiskuntapolitiikka* 76 (3), 320-331.

Suomela, M. 2014. The potential Green Care actors' interest and starting points to the Green Care operation in South Ostrobothnia – surveys results. Teoksessa: S. Keskinarkaus (toim) 2014. A step forward in sustainable tourism? - Proceedings from FEST Summer School "Leadership and Governance for Sustainable Tourism". Seinäjoki, Finland July 2014. Helsingin yliopisto Ruralia-instituutti. Raportteja 139.

Tyrväinen, L., Silvennoinen, H., Korpela, K. & Ylen, M. 2007. Luonnon merkitys kaupunkilaisille ja vaikutus psyykkiseen hyvinvointiin. Helsinki: Metla. Työraportteja 52, 57-77.

Vehmasto, E. (toim.) 2014. Green Care -toimintatavan suuntaviivat Suomessa. MTT Kasvu 20.

LIITE 1

Taulukko 1. Green Care -toiminnan kehittäminen ja keskeiset toimenpiteet Etelä-Pohjanmaalla, päivitetty syyskuussa 2018.

PAINOPISTE	KEHITTÄMISKOHDE	MAHDOLLISIA TOIMENPITEITÄ (ALKUPERÄISESTÄ STRATEGIASTA)	MITTARIT	TOTEUMAN SEURANTA SYYSKUUSSA 2018	MAHDOLLISIA TULEVIA TOIMENPITEITÄ 2018–2020	MAHDOLLISET AKTIIVISET TAHOT
1. GREEN CARE -TOIMINNAN TUNNETTUUDEN LISÄÄMINEN	Green Care -toiminta tunnetaan osana hyvinvointi- ja virkistyspalveluja	Toiminnasta saatuja tutkimustietoa popularisoidaan sekä alan ostajatahoille (esim. kunnalliset toimijat, erilaiset järjestöt, yksityiset henkilöt) että palveluntarjoajille (esim. yritykset, erilaiset järjestöt). Käyttäjäkokenemusten kokoaminen ja julkistaminen erityisesti ostajatahoille. Opintomatkat kotimaahan ja ulkomaille avainhenkilöille (erityisesti ostajatahot, mutta myös palveluntarjoajat ja yrittäjäksi aikovat). Erilaiset seminaarit ja tilaisuudet	Toiminnassa mukana olevien organisaatioiden ja henkilöiden lkm. Järjestettyjen tapahtumien, opintoretkien ja tilaisuuksien lkm	Green Care -toiminta on tullut tunnetummaksi eri toimijoiden parissa. Kuitenkin tunnettuuden lisäämistä tarvitaan edelleen, sekä toimijoille että potentiaalisille markkinoille. Green Care -kehittämis-toiminta on ollut suhteellisen vilkasta. Kansallinen uutiskirje on tukenut toiminnan tunnettuuden lisäämistä myös alueellisesti.	Edelleen on tarve toiminnan tunnettuuden lisäämiselle: Yleinen toiminnan tunnettuus: ns. suuri yleisö/potentiaaliset asiakasryhmät. Kokemusten, tutkimus- ja vaikuttavuustiedon levittäminen: alan toimijat. Green Care -toiminnan vaikuttavuuden ja mahdollisuuksien pitäminen esillä keskustelussa sote-uudistukseen ja valinnanvapauteen liittyen.	Kaikki toimijat
	Maakunnallinen Green Care -toiminnan aktiivointi ja vahva linkitys kansalliseen toimintaan	Tiivis maakunnallinen eri toimijoiden yhteistyö edistämään toiminnan tunnettuutta, vetämään koordinaatioryhmän toimintaa sekä tukemaan alueen kehittämistoimintaa.	Olemassa oleva, tehokkaasti toimiva alueellinen koordinaatioryhmä Maakunnallisen verkoston jäsenmäärä Green Care -toimintaan maakunnassa käytetty kehittämispanos (€, hankkeiden lkm)	Green Care -toiminta on maakunnassa linkittynyt vahvasti paitsi kansalliseen kehittämiseen, myös yhteistyöhön lähialueiden kanssa.	Jatketaan yhteistyön kehittämistä, potentiaaliset yhteishankkeet sekä maakunnan sisällä että lähimaakuntien kanssa. Maakunnallisen toiminnan tiivis yhteys Green Care Finland ry:n toimintaan.	Alueen oppilaitokset Yliopistokeskuksen toimijat ProAgria, Suomen Metsäkeskus. MTK LUKE Yhdistykset ja järjestöt Julkisen sektorin toimijat

PAINOPISTE	KEHITTÄMISKOHDE	MAHDOLLISIA TOIMENPITEITÄ (ALKUPERÄISESTÄ STRATEGIASTA)	MITTARIT	TOTEUMAN SEURANTA SYYSKUUSSA 2018	MAHDOLLISIA TULEVIA TOIMENPITEITÄ 2018-2020	MAHDOLLISET AKTIIVISET TAHOT
2. GREEN CARE -OSAAMISEN VAHVISTAMINEN	Green Care -menetelmäosaamisen laajentaminen sosi-aali- ja terveysalan, matkailualan sekä luontoalan ammatti-laisten keskuudessa.	Green Care -menetelmäosaamisen kehittäminen sote-alan ammattilaisten keskuudessa. Green Care -menetelmäosaamisen kehittäminen matkailualan ammattilaisten keskuudessa edistämään Green Care -pohjaisten tuotteiden tuotekehitystä. Erityisryhmien kohtaamiseen liittyvän osaamisen vahvistaminen luontoalan yrittäjien keskuudessa.	Green Care -koulutuskokonaisuuksien lkm Koulutuksiin osallistuneiden, eri kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden lkm	Menetelmäosaamisessa on vielä kehittämistä. Pääosa koulutuksista on keskittynyt muihin asioihin kuin menetelmäkoulutukseen. Alan yrittäjät ovat aktiivisemmin hakeneet koulutusta kuin julkisen puolen sote-ammattilaiset. Kehittämiskohteeseen on syytä panostaa myös jatkossa.	Green Care -menetelmäosaamisen kehittäminen erityisesti sote-alan ammattilaisten keskuudessa. Green Care -menetelmäosaamisen kehittäminen matkailualan ammattilaisten keskuudessa edistämään Green Care -pohjaisten tuotteiden tuotekehitystä. Erityisryhmien kohtaamiseen liittyvän osaamisen vahvistaminen luontoalan yrittäjien keskuudessa.	Alueen oppilaitokset, yliopistokeskuksen toimijat Kansalaisopisto Järjestöt ja yhdistykset Konsultit
	Green Care -toimijoiden liiketoimintaosaamisen kehittäminen.	Liiketoimintaosaamisen kehittäminen. Maatilojen ja muiden Green Care -toimintaa suunnittelevien kannattavan liiketoiminnan edellytysten kartoittaminen ja edistäminen. Mentorointiohjelman rakentaminen aloittelevien ja kokeempien yrittäjien välille.	Green Care -koulutuskokonaisuuksien lkm Koulutuksiin osallistuneiden, eri kohderyhmiin kuuluvien henkilöiden lkm Tehtyjen yrityskartoitusten ja suunnitelmien lkm Mentorointiprosessin lkm ja mentorointiin osallistuneiden yritysten lkm Syntyneiden uusien yritysten lkm	Teemaan liittyvät koulutukset ovat selvästi edistäneet liiketoimintaosaamista liittyen Green Care -toimintaan. Teemaan liittyen maakunnassa on noussut kiinnostusta alan yrittäjyyttä kohtaan. Yrityksiä on myös perustettu. Myös tämä teema kaipaa kuitenkin huomiota myös jatkossa, sillä uusien yritysten osuus on suhteellisen suuri alalla. Erityisesti aloittavat yritykset tarvitsevat tukea ja apua tuotekehitykseen. Mentorointiohjelma ei ole toteutunut.	Toimenpiteitä aloittaville yrityksille ja tuotekehitykseen (tuotekehitystyöpajoja, liike-idean kehittämistä jne.) Mentorointiohjelman rakentaminen. Kannattavuustiedon hankinta ja liiketoimintalogiikan selvittäminen yleisemmällä tasolla (tuo aloittaville yrittäjille tarvittavaa tietoa).	Neuvontajärjestöt (Yritysneuvonta, ProAgria, MTK) Alueen oppilaitokset, yliopistokeskuksen toimijat Kuntien elinkeinomiehet, konsultit
	Green Care -toiminnan sisällyttäminen entistä laajemmin mukaan tutkinto- ja täydennyskoulutukseen.	Green Care -kokonaisuu- det valinnaisiksi opinnoiksi yhteistyössä oppilaitosten kesken. Yhtenäisten Green Care -koulutussisältöjen luominen eri asteille samansuuntaisesti valtakunnallisten linjausten kanssa.	Tarjolla olevien valinnais- ten Green Care -opinto- kokonaisuuksien lkm Koulutuksiin osallistuneiden lkm	Teema on päässyt melko hyvin sisään alueen oppilaitosten tarjontaan. Yhtenäiset koulutussisällöt korkea-asteelle on valtakunnallisesti olemassa.	Jatketaan Green Care -toiminnan tuomista mukaan tutkinto- ja täydennyskoulutukseen. Aloitetaan Green Care -koulutuskokonaisuuden tarjonta valtakunnallisen mallin mukaan. Yhtenäisten koulutussisältöjen luominen ammatilliselle asteelle tarpeen. Samoin yritysten lyhytkursseille. Tiivis kansallinen yhteistyö tarpeen. Teemaan liittyvät opinnäytetyöt. Keskitytään ammattikunnan osaamisen kehittämiseen yksittäisten yritysten sijaan.	Alueen oppilaitokset Kansalaisopisto

PAINOPISTE	KEHITTÄMIS-KOHDE	MAHDOLLISIA TOIMENPITEITÄ (ALKUPERÄISESTÄ STRATEGIASTA)	MITTARIT	TOTEUMAN SEURANTA SYYSKUUSSA 2018	MAHDOLLISIA TULEVIA TOIMENPITEITÄ 2018-2020	MAHDOLLISET AKTIIVISET TAHOT
3. GREEN CARE -TOIMINTA-KONSEPTIEN KEHITTÄMINEN	Käytännön pilottien ja kokeiluiden käynnistäminen yhteistyössä, sekä GC-toimijoiden kesken että eri sektoreiden välillä.	Sekä liiketoimintamallien että julkisen sektorin ja vapaaehtoistoiminnan omaan käyttöön tarkoitettujen toimintamallien kehittäminen ja kokeilu. Esimerkiksi: HOIVA, KUNTOOUTUS JA AKTIIVOIVA SOSIAALITYÖ: erilaiset vanhuksille, mielenterveyskuntoutujille, kehitysvammaisille ja työttömille suunnatut päivätoimintakokeilut. SOSIAALIPEDAGOGIIKKA, KASVATUS: koulutoiminnan ja Green Care -toiminnan yhdistäminen, nuorten luontosuhteen kehittäminen, ennaltaehkäisevän toiminnan kokeilut. VIRKISTYS, HYVINVOINTI: ennaltaehkäisevän toiminnan kokeilut, Green Care -toiminnan linkitys matkailun ja tyhy-toiminnan ertyistuotteeksi.	Asiakassopimusten ja -suhteiden lkm Toimintaan osallistuvien lkm Käynnistettyjen pilottien lkm	Erilaisia kokeiluita on käynnistetty. Näitä olisi kuitenkin syytä saada käynnistettyä lisää. Matkailusektorilla on selvästi herännyt kiinnostus Green Care-toimintaa kohtaan. Tähän pitäisi pystyä vastaamaan myös kehittämistoiminnassa. Vapaaehtoistoimintaa ei ole toistaiseksi linkitetty mukaan pilotteihin. Pilotit /kokeilut ovat osoittautuneet monella tapaa hyväksi menetelmäksi viedä alan toimintaa eteenpäin.	Jatketaan toimintamallinen kehittämistä ja kokeilua. Pyritään innostamaan julkisen tahon organisaatioita aloittamaan omia kokeiluitaan – pienetkin kokeilut ovat tarpeen. Pyritään edistämään myös matkailusektorin kanssa tehtävää kehittämis- ja tuotekehitystyötä. Tuodaan esille malliesimerkkejä kokeiluiden aloittamisen tueksi.	Kaikki toimijat
	Kannattavaan yritystoimintaan tähtäävien liiketoiminta- ja ansaintamallien kehittäminen.	Kansallisen Green Care -laatuohjeistuksen jalkauttaminen alueelle. Käytännön pilottien ja kokeiluiden käynnistäminen. Kansainvälisten ja kansallisten toimivien mallien jalkauttaminen alueelle. Alkavien yrittäjien tukeminen neuvonnan, konsultoinnin ja verkostoitumisen keinoin. Vapaaehtoistyön ja Green Care -toiminnan linkittäminen, toimivia malleja kokeiluun.	Laatuohjeistuksen käyttöönottojen yritysten/toimijoiden lkm Asiakassopimusten ja -suhteiden lkm Toimintaan osallistuvien lkm Käynnistettyjen pilottien lkm Uusien yritysten lkm Kehitettyjen aktiviteettien ja toimintamallien lkm	Kansallisista laatuohjeistuksista on tiedotettu alueella. Niiden käyttöönotto on kuitenkin vielä alkuvaiheessa. Pilotteja käynnistynyt, lisää tarvitaan. Muualta saatuja esimerkkejä voitaisiin käyttää vahvemmin pilottien kehittämisen apuna. Alan yrityksille ei ole olemassa asiantuntevaa yritysneuvontaa. Vapaaehtoistyö ei ole ollut mukana kokeiluissa merkittävästi.	Kansallisen Green Care -laatuohjeistuksen jalkauttaminen alueelle jatkuu. Pyritään käytännön laatu-merkkihjeistuksen käyttöönottoon. Käytännön pilottien ja kokeiluiden jatkaminen eri teemoista. Kansainvälisten ja kansallisten toimivien mallien käyttäminen vahvemmin kokeiluiden ja pilottien taustalla. Alkavien yrittäjien tukeminen neuvonnan, konsultoinnin ja verkostoitumisen keinoin. Vapaaehtoistyön ja Green Care -toiminnan linkittäminen, toimivia malleja kokeiluun.	Green Care Finland ry Alueen oppilaitokset Yliopistokeskus Erilaiset neuvontajärjestöt Järjestöt ja yhdistykset (esim. potilas/omaisjärjestöt) Kuntien elinkeinoasiamiehet ja konsultit
	Palveluiden kehittäminen käyttäjälähtöisesti.	Palveluiden kehittäminen ja testaus, tuotteistaminen sekä tuotteiden kehittäminen myytäväksi kokonaisuuksiksi. Kansainvälisten ja kansallisten toimivien mallien jalkauttaminen alueelle. Kansallisen Green Care -laatuohjeistuksen jalkauttaminen alueelle. Teknologisten sovellusten kehittäminen.	Kehitettyjen palveluiden ja tuotteiden lkm sekä hoiva-että voimapuolella Laatustandardin mukaisten tuotteiden ja palveluiden lkm Asiakassopimusten ja -suhteiden lkm Toimintaan osallistuvien lkm Kehitettyjen sovellusten lkm	Palveluita on kehitetty ja testattu, lisää kuitenkin tarvitaan. Laatuohjeistukset eivät ole menneet alueen yritysten toiminnassa vielä käytäntöön. Teknologia voisi avata uusia mahdollisuuksia toiminnan kehittämiseen. Näihin ei ole toistaiseksi kiinnitetty alueella juurikaan huomiota.	Jatketaan palveluiden kehittämistä ja testausta, tuotteistamista myytäväksi kokonaisuuksiksi tai toteutettavaksi osana organisaatioiden omaa toimintaa. Kansallisen Green Care -laatuohjeistuksen jalkauttaminen alueella käytännön tasolla. Teknologisten sovellusten kehittäminen. Yritysryhmätoiminnan tukeminen.	Green Care Finland ry Kaikki toimijat

	<p>Green Care -toiminnan vaikuttavuuden arviointi ja tutkimustiedon lisääminen.</p>	<p>Toiminnan vaikuttavuuden seurannan yhtenäistäminen osaksi kaikkea toteutettavaa kokeilu- ja pilotointitoimintaa.</p> <p>Yhteistyö tutkimuksen ja kehittämistoiminnan välillä laadukkaana ja luotettavan seurantatiedon kokoamiseksi.</p> <p>Kansainvälisten ja kansallisten kokemusten ja tutkimustulosten käyttö alueellisen toiminnan tukena.</p> <p>Teknologisten sovellusten kehittäminen vaikuttavuuden mittaamiseksi ja todentamiseksi.</p>	<p>Hankkeiden/pilottien lkm, jotka käyttävät yhtenäistettyä vaikuttavuuden seurantaa.</p> <p>Luotujen yhteistyöverkoston lkm</p> <p>Sovelluksilla mitatut tulokset</p>	<p>Vaikutavuusseuranta ei ole toteutettu merkittävästi, alueen toimijat ovat mukana kansallisessa Green Care -tutkimusverkostossa, mutta maakunnan alueella varsinaista teemaan liittyvää tutkimusta ei ole toteutunut.</p>	<p>Alueellisten vaikuttavuuden seurantapilottien käynnistäminen, pienyritysten tukeminen seurantajärjestelmän rakentamisen ja kehittämisen suhteen.</p> <p>Laajennetaan yhteistyötä tutkimuksen ja kehittämistoiminnan välillä laadukkaana ja luotettavan seurantatiedon kokoamiseksi. Mm. kannustetaan alueen toimijoita mukaan kansallisen sekä pohjoismaisen Green Care -tutkimusverkoston toimintaan.</p> <p>Edistetään teemaan liittyviä opinäytetöitä alueella.</p> <p>Kansainvälisten ja kansallisten kokemusten ja tutkimustulosten käyttö alueellisen toiminnan tukena.</p> <p>Teknologisten sovellusten kehittäminen vaikuttavuuden mittaamiseksi ja todentamiseksi.</p>	<p>Yliopistokeskuksen toimijat</p> <p>EPANET-verkosto</p> <p>Alueen oppilaitokset (etenkin opinnäytetyöt)</p> <p>Yritykset</p>
	<p>Markkinoiden luominen ja ennakointi.</p>	<p>Green Care -palveluiden ostamisen mahdollistaminen osana julkisia palveluita, esimerkiksi palvelusetelin käyttöönoton edistäminen.</p> <p>Asiakaskartoitukset eri kohderyhmille.</p> <p>Toiminnan tunnettuuden lisäämiseen liittyvät toimenpiteet (ks. painopiste 1).</p>	<p>Ostettujen Green Care -palveluiden lkm</p>	<p>Sote-uudistus voi tuoda mukanaan merkittäviä mahdollisuuksia palvelusetelien kannalta. Pienyritysten on kuitenkin oltava valmiita uudistuksen mukanaan tuomiin toimitapoihin.</p> <p>Luonto- ja hyvinvointitrendien vahvistuminen matkailukentällä luo mahdollisuuksia.</p> <p>Asiakaskartoitusten ja toiminnan räätälöintiin liittyviä kartoituksia tarvitaan lisää.</p>	<p>Yritysten tukeminen valmistauduttaessa Sote-uudistukseen.</p> <p>Lisää asiakaskartoituksia. Yritysten tukeminen asiakaskartoitusten tekemiseen (menetelmät, opinäytetyöt ym.).</p> <p>Green Care -toiminnan tunnettuuden lisääminen markkinoilla kysynnän lisääntyminen tukemiseksi. (kts. painopiste 1).</p>	<p>Kaikki toimijat</p>

PAINOPISTE	KEHITTÄMISKOHDE	MAHDOLLISIA TOIMENPITEITÄ (ALKUPERÄISESTÄ STRATEGIASTA)	MITTARIT	TOTEUMAN SEURANTA SYYSKUUSSA 2018	MAHDOLLISIA TULEVIA TOIMENPITEITÄ 2018–2020	MAHDOLLISET AKTIIVISET TAHOT
4. MAASEUTU YMPÄRISTÖN JA RUOKAKETJUN HYÖDYNTÄMINEN GREEN CARE -TOIMINNASSA	Hyödynnetään alueen erityisosaamista Green Care -toiminnan kehittämiseksi.	Käynnistetään Green Care -toimintaan liittyvää tutkimusta yhteistyössä Epanet-verkoston kanssa. Linkitetään Green Care toiminta osaksi Green Creative Gardens INKA-ohjelman toimintoja. Käytetään alueen ruokaketjuihin ja liikuntaan liittyvää osaamista tukemaan kokonaisvaltaisten Green Care -palveluiden kehittymistä.	Käynnistettyjen tutkimushankkeiden lkm Green Care -teemoja sisältävien hankkeiden määrä INKA-ohjelman toimenpiteinä Kehitettyjen kokonaisvaltaisten palveluiden lkm	Linkki alueen elintarvikeosaamiseen ei ole toteutunut suunnitellusti.	Otetaan Green Care-näkökulmaa mukaan elintarvikealan hanke- ja kehittämistoimintaan. Käynnistetään sosiaaliseen ruokailuun liittyviä kokeiluita, joissa hyödynnetään Green Care-elementtejä.	ProAgria, Alueen oppilaitokset, MTK, Maa- ja kotitalousnaiset
	Hyödynnetään alueen erityispiirteitä (fyysinen ympäristö) Green Care -toiminnan eteenpäin viemiseksi.	Tiedotetaan tiloja Green Care -toiminnan mahdollisuuksista maatalatoiminnan monipuolistamisessa. Kehitetään hoivamaatilatoimintaa. Erilaisten ruokaketjun ympärille rakennettujen Green Care -aiheisten kokeiluiden käynnistäminen.	Toiminnassa mukana olevien tilojen lkm Ruokaketjuun liittyvien Green Care -palveluiden lkm	Tiloja on saatu innostumaan teemasta, seuraavaksi tarvitaan keinoja auttaa kiinnostuneita kehittämään toimintaansa.	Tiedotetaan tiloja Green Care -toiminnan mahdollisuuksista maatilatoiminnan monipuolistamisessa. Kehitetään hoivamaatalitoimintaa. Tuetaan tilojen tuotekehitystä, törmäytetään palvelun tarjoajia ja potentiaalisia asiakasryhmiä, tehdään palvelukokeiluita ja tiedotetaan niistä.	MTK Progria Alueen oppilaitokset Yliopistokeskuksen toimijat
LÄPILEIKKAAVA PAINOPISTE: VERKOSTOITUMISEN LISÄÄMINEN	Alueen toimijoiden verkottaminen toimialan sisällä ja yli sektorirajojen. Alueen toimijoiden verkostoituminen yli maakuntarajojen sekä kansainvälisesti.	Esimerkiksi erilaiset innovaatioleirit, opintoretket, kutsutapaamiset ja hubit lisäämään toimijoiden verkostoitumista sekä Green Care-toiminnan sisällä että ennen kaikkea yli sektori- ja toimijarajojen. Yhteistyöhankkeet ja toimenpiteet etenkin naapurimaakuntien kanssa, mutta myös laajemmin kansallisesti ja kansainvälisesti.	Syntyneiden uusien verkostojen, järjestettyjen tapahtumien lkm Mukana olevien osallistujien lkm sektoreittain/toimijatyypeittäin Ylimaakunnallisissa, kansallisissa ja kansainvälisissä verkostoissa yhteistyössä kehitettyjen palveluiden ja käytänteiden lkm	Verkostoitumisessa on päästy hyvin käyntiin, sen kehittämistä on kuitenkin syytä jatkaa systemaattisesti, etenkin yli sektori-rajoiden. Julkisen tahon toimijoita ei ole verkostoissa saavutettu yhtä hyvin kuin alan yrittäjiä/yrityksyydestä kiinnostuneita. Tämä vaatii vielä lisäpanoksia.	Esimerkiksi erilaiset innovaatioleirit, opintoretket, kutsutapaamiset ja hubit lisäämään toimijoiden verkostoitumista. Korostetaan yli sektori- ja toimijarajojen. Yhteistyöhankkeet ja toimenpiteet etenkin naapurimaakuntien kanssa, mutta myös laajemmin kansallisesti ja kansainvälisesti.	Kaikki toimijat

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULUN JULKAISUSARJA – PUBLICATIONS OF SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

- A.** TUTKIMUKSIA – RESEARCH REPORTS
- B.** RAPORTTEJA JA SELVITYKSIÄ – REPORTS
- C.** OPPIMATERIAALEJA – TEACHING MATERIALS

Seinäjoen ammattikorkeakoulun aiemmin ilmestyneet julkaisut löytyvät SeAMKin Julkaisut-verkkosivuilta <https://www.seamk.fi/yrityksille/julkaisut/> ja Theseus-verkkokirjastosta <http://theseus.fi>

SeAMK Julkaisut:

Seinäjoen ammattikorkeakoulun kirjasto
Kalevankatu 35, 60100 Seinäjoki
puh. +358 40 830 0410
kirjasto@seamk.fi

ISBN 978-952-7109-96-0

ISSN 1797-5573

SeAMK

SEINÄJOEN AMMATTIKORKEAKOULU
SEINÄJOKI UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES